

РЕЦЕНЗИЯ

От: професор доктор Лидия Стоянова Велкова
Военна академия „Георги Стойков Раковски”
Научна специалност „Организация и управление
извън сферата на материалното производство“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – *област на висшето образование*
3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.7. Администрация и управление,
докторска програма “Икономика и управление (индустрия)”

Автор на дисертационния труд: САМИ ДЖОРДЖ ЕЛ НАДАФ

Тема на дисертационния труд:

„КОРПОРАТИВНА КУЛТУРА И СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
НА БИЗНЕСА В ХРАНИТЕЛНАТА ИНДУСТРИЯ НА ЛИВАН“

Научен ръководител: проф. д-р Снежанка Овчарова

Основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 404/29.06.2022 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“, гр. Варна

Дисертационният труд е обсъден на заседание в катедра „Администрация, управление и политически науки“ към факултет Международна икономика и администрация при Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ и е насочен за защита пред Научно жури.

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Представеният за рецензия дисертационен труд е посветен на едни от най-актуалните и модерни проблеми на съвременното бизнес управление – корпоративната култура и социална отговорност и предизвикателствата пред които са изправени много от съвременните бизнес организации, опериращи по целия свят, не като екзотика, достъпна за ограничен брой големи и световни компании, не като реакция на бизнеса на външен натиск, а като адекватен отговор на системните предизвикателства и успешен начин, заедно с държавата и обществото, за минимизиране на икономическите, социални и екологични рискове, условие за повишаване на конкурентоспособността и ефективността на бизнеса, неговата дългосрочна устойчивост и способност да допринася за решаване на глобалните проблеми и устойчивото развитие.

Значимостта и уместността на изследване посветено на корпоративната култура и социалната отговорност се потвърждава от многобройните международни и национални инициативи в тази област, от създаването на международни и национални изследователски центрове, от дискусиите, посветени на въпросите на социалната отговорност на бизнеса и устойчивото развитие. За сравнително кратък по историческите стандарти период са проведени хиляди емпирични изследвания и са публикувани авторитетни научни разработки, монографии и статии, което потвърждава правилността на решението на дисертанта да се посвети на сериозното и значимо научно предизвикателство - анализ на движещите сили и на тази основа извеждане на радикални насоки за подобряване на етичните практики на бизнеса в ливанската хранителната индустрия.

Адмиравам научната амбиция на Сами Надаф да анализира и оцени този сложен комплексен проблем и да обоснове своите отговори за насоките и възможностите за решаване на проблема с неетичните практики посредством повишаване на корпоративната култура и социалната отговорност във веригата за доставки на храни в Ливан.

Рецензираният дисертационен труд е с обем от 233 страници - основен текст и 33 страници приложение, в които са поместени 4 таблици и 16 фигури.

Избраната класическа структура от три основни глави, всяка от които включва по няколко параграфа и завършва с изводи, е удачна и позволява пълноценно разкриване съдържанието на темата. Работа съдържа и задължителните увод, заключение, библиография.

Списъкът с използваната литература е представителен и включва 499 източника на английски език, сред които монографии, студии, статии и интернет сайтове, коректно цитирани в текста, което позволява да се открият авторовите тези и резултати в изследването.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд на Сами Надаф е конструктивно изследване върху значим интердисциплинарен проблем, в което той убедително демонстрира експертни познания по мениджмънт, икономика, социология, модернизация на индустриалните отношения, корпоративна култура и бизнес етика.

Изследването е много добре концептуализирано. Обектът и предметът на цялостния анализ в дисертационния труд са коректно дефинирани и са пряко свързани с целта на научното търсене - "да проучи корпоративната култура и социалната отговорност на бизнеса в ливанската хранителна индустрия и да разработи нов концептуален модел с критични двигатели за подобряване на етичните практики във веригата за доставка на храни в Ливан". В рамките на поставените ограничения, тя убедително е постигната чрез последователното и в пълен обем решаване на конкретизиращите я 9 изследователски задачи, които са подробно и операционално разписани в структурата на работата.

Специално отбелязвам, че още на този етап, с формулирането на целта и задачите, докторантът е предпоставил практико-приложната насоченост, като водеща в своето изследване.

Уводът, изложението и Заключение следват издържана логика и се характеризират с академичен стил.

Поради отчетливо изразения теоретичен характер *първата глава* „Свързване на етиката с корпоративната култура и корпоративната социална отговорност във веригата за доставки” има основополагащ характер за дисертационния труд. На основата на компетенциите на дисертанта по

отношение на експертното знание за същността на корпоративната социална отговорност и наличните етични и неетични практики в управлението на веригата за доставки аргументирано са представени параметрите на съвременния дебат за ролята на културата и доверието в разбирането на етиката в управлението на веригата за доставки. Направеният анализ на национално и организационно равнище сочи, че макар в бизнеса връзката между доверието, културата и етичните практики в управлението на веригата за доставки на храни да е доказана, информираността за ролята и възможностите които тези практики предоставят, конкретно във веригата на доставки в Ливан, е недостатъчна, което е свидетелство за потребността от тази дисертация.

Втората глава на дисертацията „*Методология на изследването*” има аналитико-методологичен характер и в нея на основата на събирането и анализа на точни данни са идентифицирани и оценени възможностите за прилагане на етични практики в управлението на веригата за доставки в ливанската хранителна индустрия. Направената извадка от изследванията в четирите най-големи ливански компании от хранителния сектор, позволява да се изведат алтернативни варианти за решаване на проблема с неетичното поведение. На тази основа дисертантът извежда основополагаща за работата концептуална рамка, включваща девет движещи сили за прилагане на етичните практики и намаляване на неетичното поведение във веригата за доставки на ливанската хранителна индустрия. Представени и задълбочено са изследвани инструментите за събиране и подходите за анализ на данните и на тази основа е разработена схема за експертен анализ и оценка на дизайна на проучването и изследователската методология, с цел адаптиране на проучването в ливански контекст.

Основните изследователски постижения при реализирането на *третата глава* на дисертационния труд "*Резултати от изследването и препоръки за мениджмънта*" са плод на специализиран детайлен анализ от идентифицирането на деветте показателя и влиянието им при прилагането на етичните практики, връзките им с културата и доверието, и присъствието им в четирите ливански компании. Постиганията на докторант Надаф обуславят и

необходимостта да се предложи решение на анализирани проблеми, което намира израз в създадената концептуална рамка/модел, разработена на основата на изведените девет движещи сили, съчетани с ролята на доверието и културата, която те играят, като модератори между купувачи и доставчици в хранителната индустрия. Предложени са и различни препоръки за придобиване на нови познания, свързани с корпоративната култура, социалната отговорност и етика, и благоприятните последици от тяхното прилагане в практиката.

Като рекапитулация на постигнатото, в *заключението* се подчертава, че на основата на изчерпателното и задълбочено проучване на материята дисертантът обосновава становището си, че предложеният концептуален модел за подобряване на етичните практики във веригата за доставка на храни в Ливан може да се приложи и да донесе ползи и за други сектори на стопанството.

За постигането на посочените резултати в работата безспорно е допринесло и прилагането на подходящи общонаучни и специализирани изследователски методи и подходи.

Коректно е да обобщим, че като следствие от успешното решаване на изследователските задачи, основната теза на дисертационния труд е потвърдена убедително.

3. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Приемам самооценката на дисертанта Надаф по отношение на формулираните от него седем приноса в дисертационния труд.

Като най-значимо постижение в изследването оценявам приносите с научно-приложен характер, сред които искам да открия обосноваването от докторанта Концептуална рамка за подобряване на етичните практики в ливанската хранителна индустрия и структурираният Концептуален модел, описващ модерациите между деветте движещи сили по отношение на ролята на доверието и културата, като възможен инструмент за повишаване на ефективността в работата на бизнеса не само от хранителната индустрия на Ливан, но и в работата на останалите отрасли от националната икономика.

Може да бъде направена оценка, че дисертационният труд и получените приноси са не просто лично постижение на докторанта, а са резултат от големия обем на извършената от Сами Надаф изследователска дейност, както и от задълбоченото познаване, творческо адаптиране и доразвитие на съвременните теоретични конструкции и практически подходи, свързани с корпоративната култура, социалната отговорност и бизнес етика, като съществена предпоставка за по-високи резултати във веригата за доставка на храни.

4. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Предлаганият дисертационен труд е подкрепен с необходимия брой публикации. Приемам и четирите декларираните от Сами Надаф публикации (три в съавторство и една самостоятелна). Всички приети за рецензиране публикации са пряко свързани с темата на дисертационния труд, като верифицират резултатите от научното изследване и осигуряват обществената му представителност. Нямам данни за това дали те са цитирани от други автори.

5. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

За да постигне целта и задачите на изследването докторант Надаф аналитично е обработил и систематизирал многобройни и многообразни литературни източници, включващи публикациите на водещи автори, разкриващи съдържанието на основните схващания и възгледи за корпоративната култура и социална отговорност. Техният брой е впечатляващ, а резултатът е видим и подпомага изпълнението на поставената научна цел. Необходимо е да се отбележи, че Сами Надаф се ориентира отлично и от огромния информационен поток, подбира онова, което пряко касае изследвания проблем и в пълна степен подпомага решаването на поставените научноизследователски задачи.

6. Оценка за автореферата

Представеният към дисертационния труд автореферат е в обем от 48 страници, написан е в съответствие с добрите академични практики и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото приложение, като ясно и съдържателно отразява основните положения и научните приноси на дисертацията.

7. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В рамките на моите компетенции и достъпните ми източници не съм установила плагиатство в представения за рецензиране дисертационен труд. Не ми е известно в хода на процедурата да са получавани неанонимни и мотивирани писмени сигнали за установено плагиатство.

8. Критични бележки

Въпреки, че към работата на докторантката могат да се отправят някои критични бележки и препоръки, насочени към бъдещата му научноизследователска дейност, ще се въздържа да ги спомена, тъй като те в голяма степен се съдържат в идеите и предложенията за по-нататъшното развитие на темата, споделени от самия автор. Необходимо е да отбележа, че това е доказателство за самооценката на докторанта по отношение на реализираните резултати и само потвърди изцяло положителната ми оценка за постигнатото в дисертацията.

9. Заключение

Представеният дисертационен труд е в пълно съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане за получаване на образователната и научната степен "доктор". Като оценявам достойнствата на постигнатото в изследването, давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Корпоративна култура и социална отговорност на бизнеса в хранителната индустрия на Ливан” и заявявам съгласието си на Сами Джордж Ел Надаф да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.7. Администрация и управление, докторска програма “Икономика и управление (индустрия)”.

10.08.2022 г.

София

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Лидия Велкова)